

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt Primvm. Obedientia Pontifici exhibita ab Antonio & à Ioanna, Nauarræ Rege ac Regina, eaque Hispanis molesta. Nichettus Abbas in Galliam missus cum indictæ Synodi Diplomate. Mors Francisci ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

ac Lusitanis. Postulata Casarianorum Oratorum, præsertim ad protrahendas dogmatum Fidei sanctiones. Variæ de hoc sententiæ, ac responsio ipsis reddita. Lis de Concilij inscriptione. Secunda Sessio, excitataque ibi turbatio, ac sedata, ob emulationem Oratorum Lusitaniæ & Pannoniæ. Decreta constituta. Varia Suavis errata, quæ narrantis quæ ratiocinantis, sparsim variis in locis confutata, ac præcipuè de prohibitione librorum.

CAPVT PRIMVM.

Obedientia Pontifici exhibita ab Antonio & Ioanna, Nauarræ Rege ac Regina, eaque Hispanis molesta. Nichettus Abbas in Galliam missus cum indictæ Synodi Diplomate. Mors Francisci Secundi Regis, & successio eius fratris Caroli Noni pupilli. Borboniorum in rerum administratione potentia. Hispanorum studia ad Regem Nauarræ mitigandum. Gallorum de Diplomate sensus.

1560.

1561.

¶ 14. Decembris, ex Diario Magistri cærimoniarum.

δ Litteris

Regis, 30. Ianuarij 1561. vt in epist. Amulij ad Senatam, 22. Februarij.

POST secundam à promulgato Diplomate hebdomadam, obedientiam^a Pontifici exhibuit Orator Antonij Nauarræ Regis. Id spem auxit expeditionis Concilij ex parte Gallorum: sed simul aliquid nubium obduxit erga Pontificem animis Hispanorum, qui vt Antonio illius regni possessionem adimebant, ita eiusdem titulum pernegabant. Ad id, narrationesque subsequentes intelligendas, operæpretium est, ea de re aliquid distinctius hic exponere. ^b Inter Principes è regia Gallorum stirpe hic primus erat, sicuti diximus, & ad id tempus hæreticæ factionis studiosus; ad quam rapiebatur violentiâ & vtilitate duorum capitum sibi maximè coniunctorum, fratris Condæi, de quo quantum satis est in hoc genere narrauimus, & vxoris Ioannæ Albretiæ, feminae plusquam virilis, & aptioris leuiri ferociæ, quàm coniugis mansuetudini.

Orta hæc fuerat ex Margarita Valesia, sorore Francisci Primi Gallorum Regis, & Caluini patrona, de qua scriptum alibi, & ex Henrico Albretto, Rege Nauarræ, sed Rege potius nomine, quàm dominatu. Etenim cum Iulius II. Pontifex anathema solemniter eui brasset in Ioannem Henrici parentem, concessâ quibuslibet facultate illius ditionis sibi acquirendæ, Ferdinandus Hispaniæ Rex,

cogno-

cognomento Catholicus, arreptâ opportunitate, maiorem potio-
remque Navarrae partem, quæ trans Pyrenæos est, adeoque citra
Iberiae fines, occupavit. Hinc & Margaritæ propter viri iura, &
Ioannæ propter sua, insedit animo lethale odium in Pontificem &
Hispanum, cum & sacris vnius, & profanis alterius armis ereptam
sibi coronam perdolerent. Idcirco feroci animo sese adnectebant
iis seditionibus, quibus auctoritas alterius, alteriusque potentia op-
pugnabantur. Itaque postrema coniunctio affinitatis inter Gallum
Hispanumque Regem contractæ, atque auxilia confestim post pa-
rentis obitum aduersus turbatores ab Hispano oblata, & à Re-
gina ad eos deterrendos promulgata, eò magis Ioannam extimula-
runt ad virum inflammandum in regimen præfens, quippe in foede-
ratum cum aduersario. Sed Antonius tanto incendio par fomes non
erat. Is ingenio mitis, ac postremò deterritus captiuitate fratris
Condæi, quæ ex criminatione proditoris paulò antè contigerat,
à præcipiti se consilio cohibebat, malebatque, reconciliatâ sibi be-
neuolentiâ Pontificis, ac Regis Galliarum, per obedientiam alteri in
rebus sacris, alteri in profanis debitam, per ciuiles industrias sibi
conquirere illis fauentibus aut recuperationem aut compensatio-
nem regni deperditi: adeò vt vxorem impulerit, vt secum scriberet
ad Pontificem, eique solemnem obedientiam redderet tam-
quam Catholica, eiusque obsequens filia. Missusque ad id præstan-
dum fuit Orator vtriusque Petrus Albrelius, eorum consanguineus;
sed consuetam orationem habuit ^d Marcus Antonius Muretus, na-
talibus Gallus, & iam annos plurimos in Romana Academia lector,
qui piâ vberique eloquentiâ dixit, Antonium & Ioannam, duobus
quali riuus, ab eodem capite manantibus, originem ducere à Ludo-
uico Nono Gallorum Rege, ob eximiam sanctitatem in altaribus
ab Ecclesia inuocato: præter alia egregia facinora ab aliis eorum ma-
ioribus edita, à Sanctio Nauarrorum Rege, Castellæ regnum, iam
à triginta barbarorum Regibus occupatum, fuisse libertati restitu-
tum, deuictis fortè magis quàm numerofo exercitu ingentibus bar-
barorum copiis, eorumque ductore Smaragdo suâ manu obrunca-
to, nullâ postea aliâ prædâ sibi acceptâ inter immensas opes gem-
masque, à victis hostibus reportatas, præter, sicut ipse per generosam
facietiam dixit, illam gemmam, iacentem videlicet Smaragdum; re-
liquis verò spoliis vel in templorum ornatum, vel in præmia mili-
tium distributis: atque ad rei memoriam, gemmam Smaragdum, co-
gnominem interfecto Duci, Regis suis Insignis inseruit. Eorum no-
mine Pontificem, tamquam Dei Vicarium, & Ecclesiæ Præsidem,

1560.

1561.

^e Vide inter
alios Stra-
dam in lib. 3.
decad. 1.

^d Inter Ora-
tiones Mu-
reti, sexta.

1560. veneratus est: eundem commendauit, ob susceptum consilium
 1561. nouas hæreses extirpandi, restituendique disciplinam Concilij ope-
 râ: ipsum ad id prosequendum hortatus est, pollicitus quidquid
 auxilij à Rege ac Regina præstari posset.

e Vide Spon-
 danum an-
 no 1560.
 num. 20. &
 21.

Dum hæc Romæ gerebantur, inopinatò accidit obitus adole-
 scentis Regis Galliæ die quintâ Decembris: qui obitus magnam re-
 gimini catastrophem attulit, nec minorem Religioni minabatur.
 Cùm enim Sceptro succederet eius frater Carolus Nonus, tunc de-
 cennis, præfuit rerum administrationi secundum regni leges, tam-
 quam supremum Regis locum tenens, Nauarræ Rex, ob regij san-
 guinis propinquitatem; cum eo coniuncta parens Regina, filij tu-
 telam gerens, mulier quàm capax tam tenax potentæ, statim ef-
 fecere, vt Parisiensis Consilij decreto solueretur Condæus, qui vi-
 uente Francisco Rege in dies securi destinabatur: & quantum au-
 ctoritatis tum ipsi tum Castilionensibus eorum fœderatis commu-
 nicatum est, tantum Guisus substractum.

Altera timebatur catastrophe, Hugonottis propitia. Quare ea de
 re sollicitus, & studio Religionis & politiæ causâ, Episcopus Atreba-
 tentis, qui in administrando proximo ac turbulento Belgio primas
 exercebat partes iussu Philippi Regis, sub Gubernatrice Margarita
 Parmensi, studuit nouum Galliæ Locum tenentem, vt vocant, fu-
 moso spei lacte confopire, & per Cantonettum, qui Atrebatensis fra-
 ter erat, & Orator Philippi Parisiis, negotium obeundum curauit
 de concedenda Antonio, loco iuris in Nauarram, ad eius vxoris
 spectantis, insula Sardinia, quæ regnum amplius ac feracius erat,
 sed non æquè necessarium Philippo ac Nauarra, quâ tamquam
 coniuncto sibi membro non poterat sine vulnere Hispania mutilari.
 Dein verò ad hoc negotium continuandum vsus est Atrebatensis
 operâ Sanctacrucij, qui per ea tempora, vti dictum est, ex Hispania
 transit in Galliam, adeoque potuit hic referre mentem Philippi
 Regis, illic sibi coràm ab eo patefactam. Is ^f cum falsas comperisset
 suspiciones, conceptas scriptasque ab aliquo alio quopiam mini-
 stro, aduersus sinceram Regiæ Religionem, certò deprehendit, Ca-
 tharinæ brachium esse imbecillum, perinde atque animum panti-
 dum, vbi Antonius ipsi repugnaret. Quamobrem omnem lapidem
 mouit, vt persuaderet Antonio, armorum vsum, Hugonottorum-
 que amicitiam non idonea, quin noxia ipsi futura ad Nauarram re-
 cuperandam à Philippo, Rege præpotenti ac religiosissimo, & cui
 tum subditi, tum alij Catholici Religionis studio ingentes opes lup-
 peditassent. Vnicam patere viam, si nimirum ipse veteri Religioni
 adha-

f Vita sæpe
 citata San-
 ctacrucij
 Cardinalis.

adhæreret, ac Regis animum pacis amantem sibi per negotium conciliaret. Qua in re Nuntius suam operam admouit Bernardo Fresnedæ Franciscano, qui Philippo Regi à confessionibus erat, intimusque familiaris, à quo responsum spem bonam promittens accepit. Addit aliquis scriptor, in Romanam Religionem eiusque Caput male affectus, adeoque in eo probatus Suauis, fuisse quoque propositum Antonio, ut diuortium faceret ab hæretica coniuge, duceretque uxorem relictam Francisci Secundi viduam, Scotiæ Reginam, quæ sibi quoque tribuebat memoratum iam Anglici diadematis ius; & opitulantis Galliâ, Hispaniâ, & Pontifice, magnæ se Britannæ Regem constitueret: adeoque hac sibi honorificâ laruâ destinatâ, incepisse alienum à vera uxore animum præ se ferre. Verùm hæc mera commenta. Etenim Famianus Strada^s, qui testatur, perlectas à se fuisse litteras omnes vicissim redditas ab Episcopo Atrebatensi, eiusque fratre Cantonetto super eo negotio, pro certo affirmat, ne vestigium quidem à se deprehensum de hoc proposito diuortio: quod in comperto erat (quantum spectat ad vinculum) secundum Ecclesiæ dogmata fieri non posse per quantamcumque auctoritatem, post habitam matrimonij copulam, tametsi vxor hæretica sit.

Planè cum Gallia cœpit administrari hac Antonij præfecturâ, eò peruenit 17. Decembris Nichertus S. Gildasij Abbas, qui Ferrariensi Cardinali à secretis erat^b, missus celeriter cum indicti Concilij Diplomate à Pontifice, de Francisci Regis morte nondum concilio. Ac primò quidem indictæ Synodi nuntium vniuersè ingens excepit lætitiâ, par nimirum^c diuturno desiderio, quo eam expetierant medicinam suis domesticis morbis. Dein obseruatis in Diplomate verbis illis, *suspensione sublatâ*; quæ verba, Synodum præteritam implicitè comprobantia, spem adinebant nouatores futuram comprobaturos, adeoque Germanos Catholicos eam accepturos, uti quorum præcipuum consilium erat, discordantes nationes ad concordiam reuocare, difficultas super his à regis ministris excitata est. Eâ re à Gualtero Nuntio ægri animi sensu compertâ (nondum enim Sanctacrucius aduenerat) eius quoque auctores idem detexit, inter quos nonnulli erant ex eo Ecclesiastico ordine^k, qui ut cum Pontifice maximè coniunctus est dignitate, ita pariter maximè coniunctus esse deberet voluntate; tametsi inter eos Turtonius Cardinalis dignum Principem illius Collegij se gessisset. Aulæ ministris respondit generatim Nuntius pro acceptis Romæ documentis; Ea verba diserte necessaria fuisse. Si venirent Protestantes,

1560.

1561.

g Lib. 3 Decadis primæ.

b Apparet ex multis litteris Ferrariensis Cardinalis, citandis.
i Litteræ Gualterij Nuntij ad Nuntios Germaniæ, 24. Decembris 1560. apud Burghesios.

k Constat ex dicta epistola, & ex altera, quâ respondetur epistolæ Osiij Nuntij, 18. Martij 1561.

stantes, illos auditum eisq̄ue satisfactum iri quoad fieri posset ac deceret.

Gallici ministri, quos diximus, quamquam fuissent extrinsecus interpretati eam responsionem in rem suam, vltra quam illius significatio patiebatur; tamen cum intrinsecus speciosa sonantem, nihilque certi continentem eam agnoscerent, illi minimè acquiescunt, sed à pupillo Rege ad Oratorem suum Romam scribendum curarunt die postremo Decembris in hanc sententiam¹: Suos Consiliarios, verbis Diplomatis expensis, in difficultatem offendisse; non quidem quòd spectabat ad Regem, sed quòd ad Cæsarem Ordinesque Catholicos Germaniæ, quibuscum concorditer se gerere Rex cupiebat, quandoquidem absque illorum consensu Synodus non efficax & solida, sed eneruis & ad speciem euasura erat. Difficultatem in eo sitam esse, quòd quamuis inscriptio esset, *De indelicenda Synodo*; tamen in Diplomatis sententiam ea particula irreplebat, *sabat à suspensione*; quæ particula insinuabat, esse pro certis ponenda, quæ iam Tridenti peracta fuerant, & super iis Protestantes iterum nequaquam audiendos, adeoque habendum esse Concilium exoptatæ concordæ infructuosum, tametsi postea Nuntius Regi aliter coràm significasset. Imponebat igitur Oratori, vt obseruaret quid agerent ministri Cæsaris, eorumque consilium exploraret, antequam de re verba faceret cum Pontifice; quemadmodum interim Rex Episcopo Rhedonensi, Oratori suo apud Cæsarem, scribebat, vt Cæsarem certiore redderet de sua cum ipso coniuncta voluntate super ea re. Quare si Diploma pro eo ac tunc sonabat Cæsariani acciperent: ipse pariter plenè acceptaret, sin minus, & iidem memoratæ particule mutationem deposcerent, suas etiam cum illis postulationes ardentè confociaret, quòd id à Pontifice consequeretur: ipsi verò poneret ob oculos, si Diploma in ea quæ constructum erat forma relinqueretur, euenturum fuisse, vt Protestantes aut ipsum reformari, aut denuò formari postularent, vnde tritæ ac moræ iniicerentur: ampliùs autem cunctandum non esse, ob imminentià pericula, maiora etiam quàm ab ipso Oratore concipi possent. Quapropter nisi Pontifex per Oecumenicam Synodum operi manum admoueret, Regem coactum iri ad rebus consulendum per Synodum propriam nationis, adeò ipsi Pontifici odiosam. Regem interea, quòd suum animum promptum Pontifici palam faceret, & cuncta parata suppeterent, demandasse per suas litteras Episcopis Galliæ, vt præstò essent ad Concilium adeundum. Postremò querebatur: Cum Rex demortuus, eius frater, tantum fru-

In quadam epistola, in libro Gallico, aliàs citato, cui titulus est, *Littera missa à Christianissimis ad ipsorum Oratores, de Concilio Tridentino.*

Historia
Concilii
Tridentini
pars II

1560
1561
SIV
8

dij huiusmodi operi contulisset, tamen in diplomate solius Cæsaris disertam mentionem fieri, illum verò sub communi vocabulo Regum Christianorum obuolui. Id non ex incuria, sed de industria contigisse, ne is primo post Cæsarem loco nominaretur; quod Regi nimis molestum acciderat: ac proinde Orator ea de re conquereretur acriter, ne in posterum similis prætermisio fieret, neque Rex Galliarum eâ prærogatiuâ, sibi Dei munere concessâ, spoliaretur.

1560.

1561.

7 Hæc obiecta sunt diplomati à Gallis: in quo illud certè emolumenti fuit, quòd cum ij prius consensum Principum Protestantium exquisissent, nunc iisdem Cæsaris & reliquorum Catholicorum Germaniæ consensus satis erat, nec Protestantium consensus postulabatur, nisi ubi Catholicorum consensio obtinendæ necessarius foret. Plurimum autem momenti ad id habuerat ratio quædam ab Osio Nuntio allata ^m Oratori Gallico in Germania: Par esse, ut Regi sufficeret Catholicorum Principum consensus, non modò quoniam eorum vires coniunctæ abundè erant ad hæreticos compescendos; sed quoniam Galliarum Hugonottis nihil prodesset, in Synodum concurrere Protestantes, quippe qui Confessionem Augustanam sectabantur; Hugonotti verò Tigurinæ & Geneuensi ad hærebant, adeoque ipsi se inuicem tamquam hæreticos damnabant, vnde illorum exemplum his nullius fuisset auctoritatis. Orator Gallicus Romæ his acceptis mandatis, gnarus, ab administris Cæsaris in ipso Cæsare deliberationem reponi, ad quem propterea peculiarem Nuntium miserat Pontifex, quemadmodum dicitur, inde pariter ipse normam est præstolatus, atque interim de prætermisio sui Regis mentione conquestus. Sed facile fuit blandis verbis querimoniæ satisfacere, utpote id quod factum erat exoptulanti, sed eiusdem facti correctionem in præsentia haud flagitanti; quæ correctio in iis rerum conditionibus nimis obnoxia fuisset periculo rei perturbandæ: quare ut alioqui non necessaria, ita idcirco nec opportuna ipsis Gallis erat. Etenim tamen Principes, quò sibi feruent opinionem potentiae (quâ opinione re ipsa potentes redduntur) semper se ad concertandum paratos præ se ferunt; interdum tamen nec prodest ipsis, nec placet etiam victoria.

m Est in citata epistola, 18. Martij, Osij ad Gualterum.